

MAĎARSKÁ ŠPIONÁŽ PROTI ČESKOSLOVENSKU KAUZA ŠKPT. INT. VILÉMA TIKALA (1895 – 1936)

MILAN VYHLÍDAL

VYHLÍDAL, M.: Hungarian Espionage Against Czechoslovakia: The Case of Staff Captain Vilém Tikal (1895–1936). *Vojenská história*, 1, 30, 2026, pp 37-62, Bratislava.

This study examines in detail the discovery and investigation of an espionage case involving Staff Captain of Vilém Tikal (1895–1936), an officer assigned to the Provincial Military Command in Prague. Within a broader context, the article also describes the offensive intelligence operations conducted against Czechoslovakia in the 1930s by Hungarian military intelligence via a specialised outstation in Vienna. The article draws primarily on archival sources from the Archive of the Security Services in Prague (ABS), the National Archive in Prague (NA), the Military Historical Archive in Bratislava (VHA), and the Military Central Archive–Military Historical Archive in Prague (VÚA–VHA).

Keywords: Vilém Tikal (1895–1936); espionage; military; 2nd Department of the General Staff of the Ministry of National Defence; Czechoslovak Army.

DOI: <https://doi.org/10.69809/vojhist.2026.30.1.3>

Úvodem

Československá republika nebyla v letech před druhou světovou válkou nucena čelit zpravodajským aktivitám pouze ze strany Německa. V podstatě již od doby svého vzniku na podzim roku 1918 vzdorovala také cílenému zpravodajskému náporu ze strany svého maďarského souseda.

Zvláště nebezpečné aktivity v tomto směru vyvíjela vídeňská expozitura maďarské vojenské zpravodajské služby (maďarsky často označována jako „*wieni expozitúra*“ – WEX). Ta byla v roce 1928 navíc personálně posílena a zahájila otevřenou činnost jak proti Československu, tak také proti jeho malodohodovému spojenci Rumunsku.¹ Její nebezpečnost spočívala především v tom, že se velkou měrou zaměřovala na verbování spolupracovníků z řad bývalých příslušníků rakousko-uherské (R-U) branné moci z let první světové války. Případy odhalených špiónážních kauz, ve kterých figurovali tito vysloužilci z „Velké války“, ať již v roli důstojníků v záloze, či dokonce v postavení vojáků a důstojníků československé armády, patřily k těm nejzávažnějším, jimž musely československé bezpečnostní složky v meziválečném období čelit.²

Vážnost odhalených kauz umocňovala skutečnost, že maďarské zpravodajství již od 20. let navázalo spolupráci s německou stranou. Toto partnerství se prohloubilo a nabylo na

¹ HARASZTI, György [ed.]. *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*. Budapest : Corvina Kiadó, 2007, s. 360 – 361. WEX představoval jistou obdobu zahraničních předsunutých agenturních ústředí, které 2. oddělení HŠ MNO ve 30. letech zřídilo v nizozemském Haagu a švýcarském Curychu. STRAKA, Karel. *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejich výsledků z let 1933–1939. Zpravodajské ústředí*. Praha : Ministerstvo obrany ČR, 2017, s. 34.

² Blíže k uvedené problematice například: KREISINGER, Pavel – VYHLÍDAL, Milan. Neznámá kapitola z dějin maďarské zpravodajské činnosti proti ČSR. Olomoucký špiónážní případ kapitána v. v. Leopolda Katzerna a jeho synovce Wilhelma Katzera. In: *Historie a vojenství*, 2020, č. 4, s. 90 – 109 a HANZLÍK, František – VYHLÍDAL, Milan. Adolf Püchler a jeho služba pro 2. (zpravodajské) oddělení Hlavního štábu. Příspěvek k činnosti československého vojenského zpravodajství před vypuknutím druhé světové války. In: *Historie a vojenství*, 2025, č. 4, s. 4 – 19.

intenzitě po sérii ujednání z let 1932 a 1933. Na základě uzavřených dohod pak docházelo ke koordinaci vzájemné činnosti a současně k výměně získaných informací o Československu a jeho vojenském potenciálu.³

O smutnou roli v jedné ze špionážních akcí vedených maďarskou rozvědkou se v roce 1936 postaral intendantní důstojník Zemského vojenského velitelství v Praze (ZVV Praha) štábní kapitán intendantstva (škpt. int.) Vilém Tikal. Jeho případ se stal již před rokem 1989 cíleným zájmem autorů tzv. literatury faktu. V roce 1967 jeho kauzu v publikaci „Černý dostal mat“⁴, jež vychází ze vzpomínek gen. Josefa Bartíka⁵, nastínil publicista Miroslav Ivanov. V roce 1975 na něj faktograficky kvalitněji navázal pedagog Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti Ota Holub s knihou „Souboj s Abwehrem“⁶.

Všechny výše uvedené výstupy byly ovšem sepsány populárním stylem a obsahují řadu faktografických a chronologických nepřesností. Následující řádky mají za cíl čtenáře seznámit s Tikalovým případem seriózně a plně s respektem k zažitým metodám historické práce. Na druhou stranu též s vědomím jistých mezí pramenících jak z pramenných limitů, tak ze specifčnosti těch dostupných, ovšem bez nutkání k jakékoli fabulaci.⁷ Bylo by to bezesporu zbytečné. Tikalův případ se sice k posouzení vojenské justici nedostal, ovšem tragického vyústění ušetřen nebyl.⁸

Z Vídně proti Československu

Vídeň se coby bývalé hlavní město monarchie stala hned po první světové válce střediskem mnoha zpravodajských služeb, které zde obhospodařovaly své pobočky. Československý zájem se u našeho jižního souseda zaměřoval především na aktivity německé a maďarské zpravodajské služby namířené proti československému území.

V polovině 30. let tak československé obranné zpravodajství mělo o činnosti tamějšího maďarského výzvědného pracoviště slušné povědomí. Taktéž klíčový příslušník této vídeňské expozitury s poněkud nemaďarským jménem Gottfried Reichbauer nebyl pro obrannou sekci majora Josefa Bartíka neznámou osobou. Podle autentických materiálů vojenského zpravodajství byl Reichbauer služebně přidělen do Vídně v roce 1928. Hned následujícího roku zpravodajci získali jak jeho fotografii, tak informace, že zde působí jako exponent maďarské vojenské rozvědky.⁹ V dobových přehledech 2. oddělení HŠ MNO nalzáme také

³ SZABOLCS, Szita. Ujszászy István tábornok pályafutása. In: *Múltunk - Politikatörténeti Folyóirat*, 2006, roč. 51, č. 2, s. 6 a HARASZTI [ed.], *Vallomások*, s. 408.

⁴ IVANOV, Miroslav. Černý dostal mat. Praha: Naše vojsko, 1967, s. 129 – 174.

⁵ Josef Bartík v letech 1935 – 1939 vedl obrannou sekci Pátrací skupiny B 2. (zpravodajského) oddělení Hlavního štábu MNO (HŠ MNO). Jeho důstojníci se tak zabývali obrannou – kontrarozvědnou činností. Více k osobě Josefa Bartíka například: KREISINGER, Pavel. *Brigádní generál Josef Bartík. Zpravodajský důstojník a účastník prvního i druhého československého odboje*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2011. 187 s.

⁶ HOLUB, Ota. *Souboj s Abwehrem*. Praha: Orbis, 1975, s. 79 – 86.

⁷ Při rekonstrukci skutkové podstaty celého případu jsme bohužel více méně odkázáni na velice specifický druh pramenů vzešlých z vyšetřování kauzy československými úřady. Ty sebou nesou různá úskalí dané okolnostmi svého vzniku. Vyšetřované osoby při výsleších často odváděly pozornost od sebe, bagatelizovaly své jednání, případně se přiznávaly pouze k prokázaným činům, a to vše v naději na mírnější posuzování ze strany justice. Materiály, ze kterých čerpáme, tak mohou logicky obsahovat nejen chronologické, ale také obsahové nepřesnosti, které se mohou různou měrou rozcházet s realitou.

⁸ Předložený text je výsledkem řešení DZRO ZDROVOJ.

⁹ Archiv bezpečnostních složek (ABS), fond (f.) Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), signatura

jeho základní osobní údaje: „Narozen 24/1. 1893 v Limbachu, okr. Modra na Slovensku, příslušný do Budapešti. Má jméno maďarizované na ROM. Užívá též pseudonymu Franz RICHTER“ a k tomu množství různých krycích adres a případy některých odhalených špiónážních kauz.¹⁰

Informace, které zpravodajci k Reichbauerově osobě získali, přitom dobře korespondují s jeho personálními materiály. Podle nich lze ještě doplnit, že Reichbauer v roce 1920 absolvoval obranný kurz a o pět let později s velmi dobrým prospěchem také kurz zpravodajské služby generálního štábu. Od března roku 1926 se nacházel ve stavu tiskového oddělení ministerstva obrany v Budapešti. Mluvil dokonale jak maďarsky, tak německy, přičemž velké problémy mu nedělala ani slovenština. K maďarskému vyslanectví do Vídně byl přeložen v hodnosti kapitána k 1. červenci 1928 a k 1. dubnu následujícího roku ho zde vedli již v rámci specializované zpravodajské skupiny. V roce 1931 si své stávající příjmení změnil na Rom. Nebudeme určitě mnoho předbíhat s informací, že z hlavního města našeho jižního souseda byl v důsledku změněné politické situace převelen, v hodnosti podplukovníka, k 1. červenci 1939.¹¹

Reichbauerova zpravodajská činnost proti Československu nespočívala pouze v cíleném získávání vhodných spolupracovníků z řad početných radikalizovaných menšin, maďarských politiků, či legitimisticky naladěné aristokracie, ale využíval zajímavé možnosti a zaměřil se na verbování osob z řad bývalých vojáků podunajské monarchie.¹² Uvedená taktika měla určitě své opodstatnění. Množství důstojníků zaniklé monarchie zažilo po skončení války profesní i společenský pád se všemi negativními důsledky z toho plynoucími. Právě této nespokojenosti se maďarská rozvědka rozhodla při získávání nových spolupracovníků plně využít.¹³

Špiónážní kauza škpt. int. Viléma Tikala

Pro pochopení širších souvislostí a metod práce maďarské zpravodajské expozitury ve Vídni je potřeba se zastavit u osoby Františka Lechmanna, jež současně představuje klíčovou postavu Tikalovy špiónážní aféry. Lechmann se narodil 8. srpna roku 1889 v Petrovaradině,

(sign.) 302-180-3, *Maďarské zpravodajství Díl II. – Maďarští zpravodajští důstojníci, poddůstojníci, úředníci a zaměstnanci se zpravodajskou funkcí v letech 1929–1935*, s. 191.

¹⁰ Tamtéž, sign. 302-181-3, *Maďarské zpravodajství Díl II. – Maďarští zpravodajští důstojníci, poddůstojníci, úředníci a zaměstnanci se zpravodajskou funkcí v letech 1935–1937*, s. 136.

¹¹ Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Hadtörténelmi Levéltár, Služební záznam důstojníka na jméno Gottfried Rom (Reichbauer), nar. 1893. Za překlad děkuji Mgr. Petrovi Chorvátovi, PhD. z Vojenského historického ústavu v Bratislavě.

¹² HARASZTI [ed.], *Vallomások*, s. 505.

¹³ Dlouholetý příslušník 2. oddělení HŠ MNO a sám bývalý záložní důstojník R-U armády František Fárek k tomu ve svých vzpomínkách doslova uváděl: „*Rakouská armáda byla konglomerátem všech možných národností bývalé monarchie, jejíž jednotící myšlenkou byl císař. Jemu všichni přísahali. Důstojníci měli svoji kastovní morálku a jako privilegovaná třída nejbliže k trůnu. Rakušáci se stalo u nich vlastenectvím a přehlušilo namnoze jejich národní příslušnost a hrdost. Monarchie se rozpadla, nastaly převraty, které vynesly mnohé lidi nahoru a jiné zase smetly do společenského propadliště. A tak tomu bylo i s mnoha rakouskými důstojníky, kteří podle své příslušnosti se stali naráz prostými občany nástupnických států. Všechna jejich stavovská privilegia padla, a kdo se nedovedl přizpůsobit novým poměrům, anebo setrval ve svém rakušáctví, nemohl počítat s převzetím do nových národních armád a byl odkázán si hledat nové zaměstnání. Ti všichni ztroskotanci života pohlíželi na Vídeň jako na rodnou matku. Tam tíhla jejich touha, naděje v záchranu a návrat ke starým poměrům*“. FÁREK, František. *Z historie zpravodajské služby*. Praha : b. v., s. 131 (v držení autora).

Jeden z hlavních aktérů – František Lechmann na fotografii z počátku 20. let (NA Praha)

Anna Tikalová měla podle šetření československých bezpečnostních složek sehrát v celém případě aktivní roli (NA Praha)

nicméně příslušný byl do Hejčína¹⁴ u Olomouce. Zpravodajské přehledy 2. (zpravodajského) oddělení hlavního štábu ministerstva národní obrany (HŠ MNO) o zadržených maďarských agentech hovoří také o tom, že se hlásil k německé národnosti a hovořil nejenom česky, ale také německy a maďarsky.¹⁵

Lechmann vystudoval nižší střední školu v Novém Sadě, následně dva ročníky kadetky, čtyři ročníky námořní akademie a v průběhu první světové války sloužil v řadách R-U námořnictva na Jadranu. Po válce mu relativně jisté postavení, jež mu válečné námořnictvo zajišťovalo, skončilo. Svět, ve kterém se Lechmann naučil žít, se dramaticky proměnil a těmto změnám se téměř třicetiletý námořník nedokázal plně přizpůsobit. V následujícím desetiletí Lechmanna sledujeme jako osobu bez jistého zaměstnání a bez stálého místa pobytu, o čemž svědčí jeho dochované policejní přihlášky z Brna, Prahy a Olomouce. Nestálý způsob života s sebou nutně přinesl také první konflikty se zákonem.¹⁶

Po vzniku Československa Lechmann ještě chvíli konal vojenskou službu v Rakousku a až v září 1919 přijel ke své sestře do Prahy. Hned z počátku roku 1920 si v hlavním městě našel úřednické místo u Czechoslovak Commercial Corporation of America.¹⁷ V březnu 1923 přešel k dunajské paroplavební společnosti. Na jaře následujícího roku byl ovšem odsouzen k tříměsíčnímu nepodmíněnému trestu pro přečin zpronevěry.¹⁸ Následně pracoval

¹⁴ Původně šlo o samostatnou obec, ale v roce 1919 se stala jednou z městských částí Olomouce.

¹⁵ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 253.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž a Národní archiv (NA), f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940, sign. L 695/3, Trestný list, fol. 12 a Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (VÚA – VHA), sbírka (sb.) Kvalifikační listiny, Kvalifikační listina Františka Lechmanna, nar. 1889, Vormerkblatt.

¹⁸ NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940, sign. L 695/3, Trestný list, fol. 12.

Manželé Tikalovi na snímku z 30. let (NA Praha)

jako dělník v Německu a později jako kancelářský pomocník u Okresního úřadu v tehdejších Tepličích – Šanově. Odtud se v červenci 1927 přihlásil k pobytu do Olomouce a zde se živil jako vedoucí na stavbách.¹⁹ Ani ne o půl roku později, v lednu 1928, se přestěhoval do Brna, kde až do svého zadržení v březnu 1936 vystřídal na pět různých adres. V moravské metropoli pracoval až do roku 1931 jako kontrolor ve Zbrojovce Brno.²⁰

Při rekonstrukci Tikalova případu jsme velkou měrou odkázáni na Lechmannovy rozsáhlé výpovědi. Právě ty nám v momentech pramenné nouze, kdy není možnost prostudovat ucelené Tikalovo svědectví, mohou posloužit za výchozí materiál k pochopení skutkové podstaty celé kauzy. Je určitou zajímavostí, že obsah protokolů, v nichž Lechmann detailně vypovídal nejen o své činnosti, ale také o aktivitách osob, které sám k trestnímu jednání přivedl, považovali za stěžejní také tehdejší znalci z 2. oddělení HŠ MNO.²¹ Jako jeden z klíčových materiálů je při svém rozhodování o výši trestu později bral i soudní senát.

¹⁹ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 253 a Státní okresní archiv Olomouc (SOkA Olomouc), f. Jednotný národní výbor Olomouc – Okresní velitelství národní bezpečnosti (1900) 1945–1951 (f. M 2 – 12), přihláška k pobytu Franze Lechmanna, nar. 1889.

²⁰ Archiv města Brna (AMB), f. Pobytová evidence občanů Brno 1918–1953 (f. Z1), Policejní přihlášky Františka Lechmanna z let 1928–1940. Za poskytnutí informací děkuji paní Mgr. Veronice Wihodové z Archivu města Brna.

²¹ Státní oblastní archiv Praha (SOA Praha), f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fascikl (fasc.) St 3277/36, Vojenský znalecký posudek, bez folia (fol).

Podle informací z Lechmannových výpovědí došlo k zásadnímu momentu někdy v květnu 1931. Tehdy se sešel s dalším bývalým námořním důstojníkem Augustem Holleschkem. Zřejmě po tom, co si Lechmann postěžoval na svou složitou osobní existenci, mu Holleschek zprostředkoval kontakt na již zmíněného příslušníka maďarské zpravodajské expozitury ve Vídni majora Reichbauera (Romu). Další vývoj se pak odvíjí přesně podle toho, co o aktivitách Reichbauerova pracoviště víme. Podle protokolu Lechmann dostal za úkol zůstat v Brně, kde poté s různou úspěšností začal navazovat kontakty se známými důstojníky. V následujícím období dokonce prodělal v Maďarsku radiotelegrafický kurz a až do ledna 1936 v moravské metropoli provozoval vysílací přístroj. Dále od svých známých shromažďoval informace o výrobě v brněnské zbrojovce. Zprávy o produkci tohoto zbrojního podniku následně zasílal na krycí adresu do Vídně. Uvedené však netrvalo dlouho, protože hned koncem roku 1931 byl ze zbrojovky propuštěn.²²

Lechmann na pokusy o získávání spolupracovníků z řad aktivních důstojníků nerezignoval. Právě na tomto Reichbauerovi značně záleželo a případné úspěchy měly bezesporu vliv na Lechmannovo finanční ohodnocení. Koncem roku 1931 proto odjel za svým švagrem Adolfem Kumperou. Uvedený muž měl za manželku Lechmannovu sestru Aloisii a co je zajímavější, v hodnosti majora proviantnictva sloužil jako aktivní důstojník československé armády. Podle obsahu dochovaných výpovědí Kumpera sice Lechmannovy nabídky odmítl, ale vskutku podezřelé chování svého švagra kompetentním úřadům neohlásil.²³

Po tomto neúspěchu si Lechmann vzpomenu na dalšího známého přímo ze služby u válečného námořnictva, jenž však na rozdíl od něj v uniformě stále sloužil. Byl jím jistý Vilém Tikal a právě na jeho získání měl Reichbauer údajně velký zájem. Ačkoli se jednalo o pouhého štábního kapitána intendantstva, tedy příslušníka hospodářsko-správní služby, vídeňskou expozituru muselo zaujmout jeho zařazení u ZVV v Praze.^{24 25}

Sám Vilém Tikal v roce 1914 absolvoval německé vyšší reálné gymnázium v Trutnově. Následně prošel kurzem námořních komisařů v Pule a v říjnu 1915 byl odveden k válečnému námořnictvu. V letech 1917 až 1918 sloužil v Kotoru jako námořní komisař 2. třídy na SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf. Po rozpadu monarchie se v prosinci 1918 přihlásil ke službě v československé armádě, kde ho ovšem zvláště závatná kariéra nečekala.²⁶

Po krátkém intermezzu u „*oddílu čs. válečného loďstva*“ v Litoměřicích putoval na samý východ nové republiky jako požitkový referent u intendantce na ZVV v Užhorodu. O pět let později přišel k intendanci 12. pěší divize a až v roce 1930 si svým způsobem polepšil, když se dočkal odvelení k ZVV do Prahy. V hlavním městě působil nejprve jako koncipient na požitkovém referátu intendantce a od roku 1933 se zde stal koncipientem referátu proviantního.²⁷

²² ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 253 – 254.

²³ Tamtéž, s. 253.

²⁴ Jednalo se o vyšší velitelství branné moci, jehož oblast zaujímal celá území Čech. FIDLER, Jiří – SLUKA, Václav. *Encyklopedie branné moci republiky československé 1920–1938*. Praha : Libri, 2006, s. 741 – 742.

²⁵ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 254

²⁶ VÚA – VHA, sb. Kvalifikační listiny, Kvalifikační listina Viléma Tikala, nar. 1895, *Prvopis kvalifikační listiny. Část I.*

²⁷ Tamtéž. Proviantní referát patřil do II. skupiny intendantce ZVV, a to spolu s referátem mobilizačním, oděvním a ubytovacím. Za tuto informaci děkuji Mgr. Pavlu Šrámkovi, Ph.D. ze Státního okresního archivu ve Zlíně.

Bedřich – mladší bratr Viléma Tikala (NA Praha)

Lechmann k Tikalovi po svém zatčení vyšetřovatelům sdělil: „V květnu 1932 jednal jsem s mjr. Reichbauerem a ještě jedním maďarským důstojníkem gšt., jehož jméno jsem se nedověděl. Reichbauer mi vytýkal, že moje dosavadní práce je nedostatečná a že se musím pokusit získat některého čs. důstojníka. Vzpomněl jsem si při tom na jistého T. [Tikala – pozn. aut.], kterého jsem poznal za války na lodi „Kronprinz Erzherzog Rudolf“ v Boce Kotorské. Řekl jsem Reichbauerovi, že jsme byli s T. dobří přátelé, a že se domnívám, že toho bych mohl do jeho služeb získat. Nevěděl jsem však, kde T. toho času je a jaké jsou jeho rodinné poměry. Reichbauer vyhledal potom ve schematismu [Schematismus branné moci Československé – pozn. aut.] jméno T. a zjistil, že skutečně existuje škpt. V. T. [Vilém Tikal – pozn. aut.], který je přidělen u ZVV v Praze. Měl radost z toho, že se jedná o důstojníka, přiděleného u tak vysokého vojenského velitelství a vyjádřil se, že by to byl dobrý lov, kdyby

se mi podařilo získat tohoto důstojníka. Na moji námitku, že to je jen důstojník služeb, odpověděl Reichbauer, že tomu nerozumím, že takový důstojník intendance má mnohem větší znalosti o vojenských poměrech, než důstojník zbraní, jelikož za účelem válečných příprav mu musí být veškeré vojenské záležitosti známy a dále, že intendance je zejména informována o všech změnách v dislokaci, počtu jednotek atd.“²⁸

Hned v květnu 1932, tedy krátce po neúspěchu s majorem Kumperou, Lechmann skutečně Tikala vyhledal. Schůzek v Praze proběhlo několik, avšak konkrétní výsledky se ani po několika měsících údajně nedostavovaly. Po svém zatčení k tomu uváděl: „Při schůzce s Reichbauerem ve Vídni dne 7. března 1933 byl Reichbauer pro tyto nezmary značně rozhořčen a vyjádřil se, že T. [Tikal – pozn. aut.] nás patrně jen klame a že vydaje spojené s mým cestováním a pobytem v Praze přesahují již částku 20. 000 Kč, které lze považovati za ztracené. Při dalším jednání se však Reichbauer opět uklidnil a řekl, že dostal nápad, který jsme měli vlastně provést již dávno. Nařídil mi, abych podrobil T. zkoušce.“²⁹

Dne 11. března Lechmann opětovně navštívil Tikalův byt. Známého zde ovšem nezastihl, ale podařilo se mu mluvit s jeho manželkou, jež měla být o celé věci od manžela informována. Opětovně nechme hovořit Lechmannův protokol: „V její přítomnosti vyvolal jsem dotazník psaný tajným inkoustem, aby viděla, že při korespondenci není skutečně žádného nebezpečí a ujednal jsem s ní, že se dostavím téhož dne po 21 hodině a přijdu si pro definitivní odpověď. Současně jsem jí ukázal bankovky v částce 5 000 Kč a řekl jsem jí, že tyto peníze ihned vyplatím, když T. [Tikal – pozn. aut.] mi dá odpovědi na otázky obsažené v do-

²⁸ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-181-6, Maďarské zpravodajství díl IV. Metody maďarského zpravodajství do r. 1936, s. 63.

²⁹ Tamtéž, s. 65.

*tazníku*³⁰. Vilém Tikal byl svým způsobem postaven před hotovou věc. Zůstane asi navždy tajemstvím, co ho ke spolupráci nakonec zviklalo, jisté ovšem zřejmě je, že při opětovné večerní návštěvě Lechmannovi organizaci pražského ZVV sdělil. Ten nelenil a informaci o tom poslal na konspirační adresu do Vídně.³¹

V dubnu roku 1933 s Reichbauerem jednala ve Vídni přímo Tikalova manželka Anna. Po schůzce s Tikalovou měl Reichbauer nařídit Lechmannovi, aby svůj styk s Tikalem omezil, a aby se z bezpečnostních důvodů nepokoušel o získání dalších osob. Finanční požítky mu však běžely dále.³²

Koncem února roku 1936 se Lechmann přestěhoval do Prahy. Jedním z důvodů bylo také to, že měl obdržet nový radiotelegrafický přístroj, a větší a anonymnější město mu mělo dodat více klidu na jeho nerušený provoz. K tomu však již nedošlo, protože ho 4. března 1936 při návštěvě Tikalova bytu zatkla policie.³³

Rozbití skupiny a následné vyšetřování

Záhadou stále zůstává, co stálo za bezprostřední likvidací Lechmannovy zpravodajské „sítě“. Miroslav Ivanov v publikaci „Černý dostal mat“ Tikalovo zadržení přičítá zabavení jeho korespondence při razii proti schránce, kterou pro maďarskou rozvědku obhospodařoval v Českých Velenicích místní hostinský Antonín Schwarz.³⁴ Dostupné prameny ovšem hovoří o tom, že k zatčení Viléma Tikala došlo ještě před samotným zásahem proti Schwarzově „českovelenické“ schránce. Holubova kniha „Souboj s Abwehrem“ pak o pozadí Tikalova zatčení mlčí úplně.³⁵

Podle Václava Kopačky, který v roce 1936 sloužil jako přednosta 2. oddělení štábu ZVV v Praze, v celém případě korespondence svoji roli přece jen hrála. Obranné zpravodajství se totiž na Tikalovu stopu dostalo na základě zajištěných dopisů s podezřelým obsahem.³⁶ Jedna z nejznámějších osobností československého vojenského zpravodajství, František Moravec, pak na uvedenou kauzu ve svých značně problematických pamětech vzpomíná jako na jeden z případů tzv. maďarské korespondence.³⁷

Rekonstrukce sledované události je pro torzovitost dochované pramenné základny značně složitá. Nicméně alespoň podle toho mála, co máme ke studiu k dispozici lze uvést, že vojenská rozvědka od jednoho ze svých agentů³⁸ obdržela někdy v době nástupu Františka Moravce na 2. oddělení HŠ MNO informaci o tom, že mezičlánkem pro spojení s agenty

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž, sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 254.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

³⁴ IVANOV, Černý, s. 137 a 146.

³⁵ HOLUB, *Souboj*, s. 79 – 86.

³⁶ Dopis Václava Kopačky Františku Havlovi z 30. listopadu 1968 (sbírka autora).

³⁷ František Moravec ve svých rozporuplných pamětech Viléma Tikala uvedl jako štábního kapitána Václava Skládala – zásobovacího důstojníka štábu „První armády“, který ve svém přidělení pracoval na „mobilizačních plánech“. Mimo to ho zde vykreslil jako známého samotného náčelníka hlavního štábu gen. Ludvíka Krejčího. MORAVEC, František. Špión, jemuž nevěřili. Praha : Rozmluvy, 1990, s. 139 – 153.

³⁸ Totožnost uvedeného spolupracovníka 2. oddělení HŠ MNO není bohužel známa.

Zpravodajská legitimace šéfa obranné sekce Pátrací skupiny B 2. oddělení HŠ MNO
majora Josefa Bartíka (Pavel Kreisinger)

maďarské rozvědky na československém území je přímo pražský úřad vojenského přidělení plk. Istvána Ujszászyho³⁹ 40

Jedním z úkolů maďarských vojenských přidělců skutečně bylo provádět vojensko-politickou zpravodajskou činnost ve státech, kde byli akreditováni, ale pouze prostřednictvím vlastního pozorování a různých více méně formálních kontaktů často získaných při nutných reprezentativních povinnostech. Z obav před provokacemi měl Ujszászy přísně zakázáno řídit agenty, či v Československu přicházet do kontaktu s nepřátelsky naladěnými osobami.⁴¹

Z přímé agenturní činnosti byli maďarští vojenští přidělenci sice vyloučeni, ale navzdory tomu je zpravodajství využívalo k doručování poštovních zásilek svým agentům pracujícím v zahraničí. Často se dokonce stávalo, že akreditovaní vojenští přidělenci a jejich úřad prováděl distribuci jak vysílacích stanic a šifrovacích klíčů, tak různých chemikálií a dalšího (dokonce i destručního) materiálu.⁴²

³⁹ Plk. István Ujszászy zaujal funkci maďarského vojenského přidělence v Praze v červnu 1934. Své působení v Československu ukončil v únoru 1938. Na jaře 1939 byl jmenován do čela maďarské vojenské zpravodajské služby 2. VKF (Vezérkari Főosztály). Jednalo se v podstatě o období československého 2. (zpravodajského) oddělení HŠ MNO. SZABOLCS, Ujszászy István, s. 6. K osobě Istvána Ujszászyho dále například: SZAKÁLY, Sándor. *A 2. vkf. osztály. Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945*. Budapest: Veritas, 2015, s. 70 – 72 a 234 – 236.

⁴⁰ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-1-424, Protokol sepsaný s plk. Josefem Fořtem dne 22. listopadu 1949, fol. 2–3.

⁴¹ HARASZTI [ed.], *Vallomások*, s. 535.

⁴² Tamtéž, s. 536.

Právě každotýdenní cesty maďarského diplomatického kurýra do Prahy neunikly československému zpravodajství. Celý úřad pplk. Ujszászyho se tak dostal pod kontrolu Bartíkovi obranné sekce. Vedením sledování úřadu maďarského vojenského přidělence byl pověřen Bartíkův podřízený, kapitán Josef Fořt, který při tom bohatě využíval svých agentů. K odhalení další činnosti Fořtovy agenturní sítě nám opětovně brání problematický stav pramenů základny. Bezpečně prozatím známe krycí jména jejich příslušníků jako Skála, Franc, Sokol, Vorel, Vlk atd.⁴³

S jistotou naopak víme, že o vydání rozkazu k prohlídce Tikalova bytu 2. oddělení HŠ MNO požádalo hned 23. února 1936.⁴⁴ Divizní soud v Praze reagoval velice rychle a hned následujícího dne brzy ráno byla u Tikala doma provedena prohlídka. Podle dochovaných materiálů byl Tikal příchodem zpravodajských důstojníků překvapen.⁴⁵ Po zákonném poučení veškerá obvinění odmítl, nicméně rozkazu se podrobil. Vážnost celého případu lze ilustrovat také na tom, že mimo vyšetřujícího soudce a vojenského prokurátora byl přítomen sám přednosta pátrací skupiny pplk. gšt. František Moravec s majorem Josefem Bartíkem. Prohlídka byla velice důkladná. Nevyhnuly se jí ani matrace, peřiny a prostory náležející k bytu, jako sklep a půda. Kdo čeká zajištění zjevně usvědčujících písemností nebo předmětů, musí být zklamán. Do pečetených balíčků putovala nalezená korespondence, fotoaparát, fotografie, zápisníky, různé léky a chemikálie, mapky, písemnosti, vkladní knížky a cestovní doklad Anny Tikalové. Důstojníci zabavili dokonce i korespondenci, jež do bytu doručila pošta v průběhu prohlídky. Zpravodajci si s povolením soudních orgánů ke studiu hned přezvali zabavené zápisníky a pas paní Tikalové.⁴⁶

V popisu následujících událostí opětovně trpíme jistou informační nouzí. Po prohlídce bytu podle všeho převezli Tikala na 2. oddělení HŠ MNO do Dejvic, kde s ním sepsali první administrativní protokoly. Při tomto je důležité zmínit, že ucelené Tikalovy výpovědi se v dochovaných materiálech nenacházejí, i když později došlo k jejich využití v trestním řízení proti Františku Lechmannovi a Anně Tikalové. Jelikož měly povahu tajných dokumentů, které mohly prozrazením svého obsahu ohrozit samou bezpečnost státu, tak si je pravděpodobně převzalo zpět zpravodajské ústředí. S největší pravděpodobností pak vzaly za své v březnu roku 1939 při likvidaci zpravodajského archivu.⁴⁷ Na celý případ bylo mimo

⁴³ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-1-424, Protokol sepsaný s pplk. Josefem Fořtem dne 22. listopadu 1949, fol. 2-3 a 9. Rekonstrukce obranné agenturní sítě, kterou 2. oddělení HŠ MNO ve 30. letech v Praze budovalo proti aktivitám německé a maďarské zpravodajské služby je aktuálním předmětem autorova zájmu.

⁴⁴ Tikalovi do Prahy přišli v únoru roku 1930. V říjnu roku 1931 se přestěhovali na Vinohrady do činžovního domu v Rejskově ulici 6, kde pak byli také zajištěni bezpečnostními složkami. NA, f. Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, přihláška k pobytu Viléma Tikala, nar. 1895.

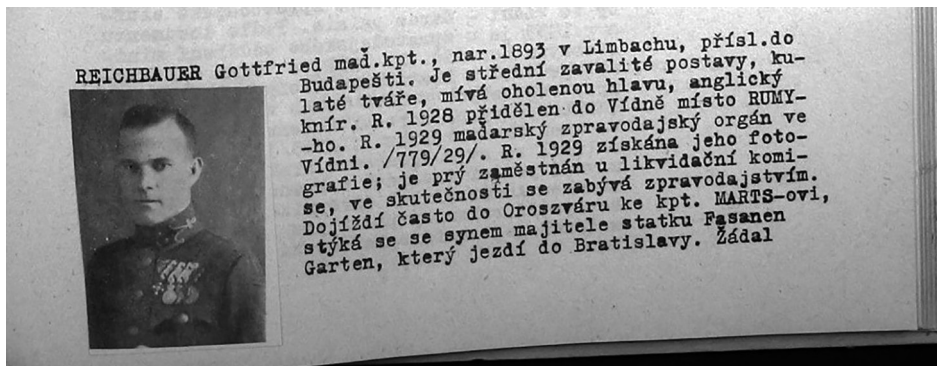
⁴⁵ Václav Kopačka v roce 1968 k bezprostřednímu Tikalovu stavu po zajištění policií vzpomínal: „*Tikal při zatčení prohlásil, že stále čekal na bezpečnostní orgány, aby ho zatkli. Svědomí ho tolik trápilo, že chtěl se sám udat. Byl celý zoufalý a je rád, že je tomu konec*“. Dopis Václava Kopačky Františku Havlovi z 30. listopadu 1968 (sbírka autora).

⁴⁶ VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, karton (k.) 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Protokol o provedení domovní prohlídky. Dochované prameny nás seznamují s poměrně obsáhlým seznamem zabavených věcí, bohužel neobsahují analýzu zajištěných předmětů, či informace o jejich spojitosti s Tikalovou zpravodajskou činností. Ve výčtu nás mohou například zaujmout položky vedené jako zápisníčky, záznamníky, korespondence, lahvičky s chemikáliemi, mapa z manévru se zakreslenými pozicemi, intendantní vyhláška ZVV Praha s poznámkami atd. Jako důležité se nakonec ukázal pouze jeden z Tikalových zápisníků a cestovní pas paní Tikalové. Tamtéž, Seznam věcí v balíčku č. 1 až 5.

⁴⁷ Tikalovy výpovědi se staly součástí řízení proti jeho manželce u Krajského soudu trestního v Praze. Vojenský prokurátor k jejich využití doslova uváděl: „*Vzhledem na skutečnost, že protokol špkt. int. Viléma*

to uvaleno přísné informační embargo. Jakákoli zpráva uniklá do tisku mohla další šetření vážně ohrozit.⁴⁸

Do důstojnické cely vojenské věznice⁴⁹ na pražských Hradčanech Tikala předali až v nočních hodinách 25. února 1936. Z důvodu utajení nebyli místní strážníci seznámeni se jménem zatčeného a navíc obdrželi přísný zákaz s ním zavádět jakékoli hovory. Následujícího dne zde Tikala zpravodajští důstojníci opětovně vyslyšali, a to až do podvečerních hodin, aby pak další kolo výslechů následovalo od půlnoci do asi půl třetí ráno dne 27. února.⁵⁰

První stránka medailonku příslušníka maďarské zpravodajské expozitury ve Vídni Gottfrieda Reichbauera (Roma) z přehledového materiálu o maďarském zpravodajství (ABS Praha)

Podle dochovaných materiálů se Tikal šéfovi obranné sekce k činnosti ve prospěch Maďarska přiznal. Vyšetřujícím důstojníkům navíc pohovořil o roli bývalého námořního důstojníka Františka Lechmanna, se kterým za války sloužil v Kotoru, a jež policii unikal (anebo o jeho úloze v celém případě ještě nic nevěděla). Vypověděl současně o technických konkrétnostech podávání zpráv na krycí adresy do zahraničí. Ty podle vlastních slov obdržel dvě – Herminne Janouschek, Vídeň VII., Myrthengasse 5 a počátkem roku 1934 získal navíc adresu na jistou Josefínu Gatterovou, Vídeň XVIII/1, Witthauergasse 32.⁵¹

Tikala obsahuje velmi důležité údaje vztahující se na obranu státu, z jejichž vyjádření by mohla vzniknouti obraně státu velká škoda, žádám [vojenský prokurátor – pozn. aut.], aby s protokolem bylo zacházeno jako s předmětem tajným, zejména aby z něho nebyly pořizovány opisy ani výpisy, aby netvořil součást veřejně přístupných trest. spisů a aby byl čten pouze v tajném ličení a aby byl trvale uschován i po úplném skončení trest. řízení /po případě aby byl zaslán Ministerstvu národní obrany hl. št./2, odd. k č. j. 6864 Taj. Ex 1936/pod bezpečnou uzávěrou tak, aby bylo znemožněno zneužití jeho obsahu.“ VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Věc: Anna Tikalová – doklady.

⁴⁸ NA, f. Ministerstvo vnitra I – Prezidium (f. 225), sign. 225-1316-4, Věc: Škpt. int. Vilém Tikal – zatčení, bez fol.

⁴⁹ Od roku 1935 mělo 2. oddělení HŠ MNO k dispozici několik cel ve vojenské věznici na pražských Hradčanech, kde bylo současně možné provádět administrativní výslechy osob zajištěných pro podezření z nepřátelské zpravodajské činnosti. VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Výslech svědka rap. Františka Kovaříka ze dne 2. března 1936.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 418 a SOA Praha, f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fasc. St 3277/36, Spis obžalovací sp. zn. St 3277/36 z 12. listopadu 1936, bez fol. Za poskytnutí materiálu děkuji PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D. z FF UP v Olomouci.

Z množství zabavených věcí se jako důležitý nakonec vyprofiloval pouze průkazní lístek poštovní spořitelny, cestovní pas Anny Tikalové, z něhož vysvítaly cesty do Rakouska, a Tikalův zápisník z roku 1936. Právě v něm vojenští zpravodajci našli poštovní kontakt na zmíněného Antona Schwarze. Bartíkovi lidé buď již věděli, že Schwarze neživí pouze hostinská činnost, nebo je nutně upoutala jeho podezřelá adresa – České Velenice 352, tedy městečko s důležitým železničním uzlem ležící na samých hranicích s Rakouskem.⁵²

Zpravodajskou službu dále zajímala povaha zasílaných zpráv. Podle vzpomínek Tikal z počátku předával zprávy všeobecné, dle Václava Kopačky téměř bezcenné. Když se měl zdráhat předávat informace hodnotnější, bylo mu vyhrožováno udáním československým orgánům.⁵³ Sám Tikal údajně dostával dotazníky psané v běžných dopisech, jež byly podávány na poštu v Praze a adresované na jméno jeho manželky Anny. Mohlo jít tedy o onu korespondenci, kterou po republice distribuoval úřad maďarského vojenského přidělence. Tikal text v dopisech poté vyvolával zvláštní vývojkou. Vlastní zprávy podepisoval značkou Tg nebo jménem Taussig a podle vlastních slov za svoji činnost v průběhu let obdržel asi 50 000 Kč a 10 000 italských lir.⁵⁴

Zahraniční zpravodajská střediska měla prvořadý zájem o materiály mobilizačního charakteru. K nim sice Tikal z titulu své funkce na proviantním referátu přístup neměl, přesto se mu podařilo do Vídně nakonec zaslat opisy válečných tabulek z mobilizačních dokumentů. Před Bartíkovými důstojníky k tomu také vypovídal, o čemž se zachovala zmínka v přehledech o aktivitách maďarské rozvědky na našem území: „*Maďarský zpravodajský orgán mjr. Reichbauer požadoval ode mne zprávy rázu mobilizačního. Poněvadž jsem měl jiný referát, nemohl jsem mu takové zprávy opatřiti. Jednou jsem přišel do kanceláře mob. referenta intendant a chvíli jsem s referentem rozmlouval. Po nějaké době byl referent někým telefonicky odvolán a požádal mne, abych chvíli posečkal v kanceláři, že se brzy vrátí. Všiml jsem si, že mob. spisy nechal rozloženy na stole a této příležitosti jsem využil k tomu, že jsem si na kus papíru vypsál některé části z válečných tabulek. Byl tam právě svazek válečných tabulek dělostřeleckých pluků lehkých, hrubých, těžkých, protiletadlových a z každé tabulky jsem si vypsál určitou část a to tak, že z jedné tabulky jsem opsál organizaci velitelství, z jiné organizaci oddílu, jinde organizaci baterie atd. Referent byl vzdálen asi 20 minut.*“⁵⁵

To je prakticky vše, co lze z dostupných materiálů k odesílaným zprávám vyčíst. Případ špkt. Tikala se k posouzení vojenské justici nakonec nedostal. V ranních hodinách 27. února 1936 ho našli v jeho cele bez známek života. Podle všeho se pod vlivem situace oběsil na pruhu prostěradla, který zavěsil na šroub ve zdi držící kovový chránič kamen.⁵⁶

⁵² VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Věc: Anna Tikalová – doklady; ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 418 a SOA Praha, f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fasc. St 3277/36, Spis obžalovací sp. zn. St 3277/36 z 12. listopadu 1936, bez fol. Za poskytnutí posledně uvedeného materiálu děkuji PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D. z FF UP v Olomouci.

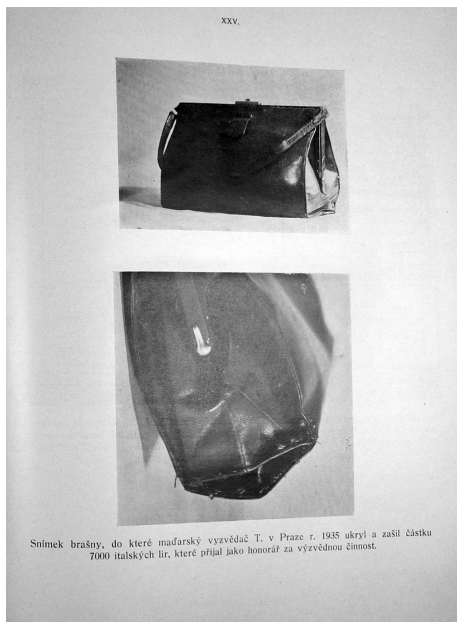
⁵³ Dopis Václava Kopačky Františku Havlovi z 30. listopadu 1968 (sbírka autora).

⁵⁴ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 418 a SOA Praha, f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fasc. St 3277/36, Spis obžalovací sp. zn. St 3277/36 z 12. listopadu 1936, bez fol.

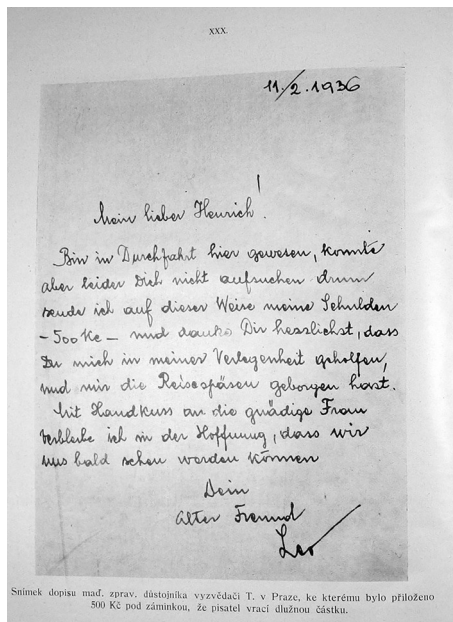
⁵⁵ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-181-6, Maďarské zpravodajství díl IV. Metody maďarského zpravodajství do r. 1936, s. 123.

⁵⁶ VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Protokol z 27. února 1936.

Jeho smrt šetření zkomplikovala a současně se stala jedním z dalších předmětů prověřování. Podle lékařského ohledání sebevraždu spáchal někdy mezi třetí a čtvrtou hodinou ranní, tedy krátce po svém nočním výslechu. Následná pitva ale žádné cizí zavinění na jeho úmrtí neodhalila.⁵⁷ Dne 4. března 1936 byl Tikal pohřben na Vinohradském hřbitově v Praze.⁵⁸ O šest dnů později vojenský prokurátor řízení proti němu v důsledku zániku trestnosti jmenovaného odložil.⁵⁹

Snímek brašny, do které maďarský vyzvědač T. v Praze r. 1935 ukrýl a zašl částku 7000 italských lir, které přijal jako honorář za vyzvědačnou činnost.

Snímek dopisu maď. zprav. důstojníka vyzvědači T. v Praze, ke kterému bylo přiloženo 500 Kč pod zámkou, že pisatel vrací dlužnou částku.

Originály klíčových dokumentů z Tikalova případu zřejmě vzaly za své při likvidaci zpravodajského archivu v březnu 1939. Musíme si tak vystačit s jejich kopiemi, které byly zveřejněny ve zpravodajských přehledech o aktivitách maďarské zpravodajské služby (ABS Praha)

Tikalovým úmrtím ovšem celá kauza neskončila. Spolu s ním byla zatčena taktéž jeho manželka Anna a současně probíhalo pátrání po Františku Lechmannovi. Anna Tikalová po svém zajištění 24. února 1936 popírala jakékoli povědomí o činnosti svého manžela. Situace se změnila až 4. března, kdy v Tikalově bytě pražská policie zatkla samotného Lechmanna.⁶⁰ Ten zřejmě velice rychle vyhodnotil vážnost situace a začal před vyšetřujícími úřed-

⁵⁷ Tamtéž, Lékařský posudek z 29. února 1936, Věc: Tikal Vilém, škt. int. – sebevražda oběšením (27. února 1936) a Lékařský nález z 27. února 1936.

⁵⁸ VÚA – VHA, sb. Vojenské církevní matriky, ZVV Praha – duchovní správa katolická (vel. I. sb.) (XXV), fol. 122. Dle matričních záznamů Hřbitovní správy Praha – Vinohrady je hrob Viléma Tikala evidován na č. 445 v oddělení K Vinohradského hřbitova. Hrobové místo je neplacené a neudržované. E-mailová zpráva referentky Hřbitovní správy Vinohrady paní Marty Novotné ze dne 1. října 2025.

⁵⁹ VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Rozhodnutí z 10. března 1936. Podle dochovaných materiálů byla Anna Tikalová zřejmě kvůli zařízení pohřbu manžela propuštěna dne 29. února 1936 na svobodu. S největší pravděpodobností se však nacházela pod kontrolou policie. Opětovně zatčena byla den po pohřbu tedy 5. března. NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1941–1950, sign. T 971/2, Záznam o zadržení, fol. 2 a 4.

⁶⁰ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 254.

níky detailně vypovídat. Hned následujícího dne Anna Tikalová po konfrontaci s Lechmannem přiznala povědomí o manželových aktivitách, o cestě za Reichbauerem do Rakouska a o finančních odměnách, jež jim ze všeho plynuly.⁶¹

Souběžně s pokračujícím vyšetřováním policie průběžně zajišťovala veškeré poštovní zásilky směřující na Tikalovo bydliště a tyto k dalšímu řešení předávala vojenským orgánům. Bohužel z dochovaných pramenů nejsme schopni určit množství a ani povahu takto zabavené korespondence.⁶²

V souvislosti s Tikalovým případem se policie zaměřila taktéž na jeho příbuzné. Ještě 25. února vyslechla Tikalova syna Viléma.⁶³ Tíživost situace dopadla právě zvláště na Tikalovy děti. Rodiče se nacházeli ve vyšetřovací vazbě. Otec posléze spáchal sebevraždu a byt v Rejskově ulici policie úředně zapečetila. Vilém Tikal mladší tak z příkazu pražského policejního ředitelství nuceně putoval do útulny Jednoty Dobrý pastýř v Praze a Tikalova dcera Ruth skončila v Ústřední dětské útulně hlavního města Prahy v Košířích.⁶⁴

Souběžně probíhalo vyšetřování Tikalova otce, Viléma Tikala staršího, který před policejními úředníky hovořil alespoň o vkladní knížce, kterou mu syn dal do úschovy. Byla vedena na jméno František Soukup a s deponovanou částkou ve výši 33 000 Kč. Syn mu měl ale říci, že jde o finance pocházející z úplatků. Policie v tomto přeshlapovala na místě. Výslechy Tikalových bratrů, bratislavského poštovního úředníka Františka a zubního technika Bedřicha, proběhly bez jakéhokoli hmatatelného výsledku.⁶⁵

Navzdory uvalenému embargu hned 28. února 1936 *Polední list* na své titulní stránce informoval o zatčení Vilémova bratra Františka. Článek s názvem „Úředník poštovního ředitelství zrazoval republiku!“ se o spojitosti na pražskou kauzu škpt. Tikala sice přímo nezmiňoval, ale i tak probíhající vyšetřování vážně ohrozil.⁶⁶

Na základě Lechmannových výpovědí se do zorného pole dostal také major prov. Adolf Kumpera, v té době velitel Divizního proviantního skladu ve Zvolenu⁶⁷. Dne 4. března 1936 informovalo 2. oddělení HŠ MNO o věci kolegy z 2. oddělení štábu ZVV v Bratislavě. Na Slovensko se vypravili důstojníci z Bartíkovy obranné sekce kapitáni Josef Fořt a Vladimír Cigna, jež spolu s přednostou 2. oddělení ZVV v Bratislavě Kumperu zadrželi, provedli u něj prohlídku a eskortovali ho do Prahy. Taktéž uvedený případ byl vzhledem k zapoje-

⁶¹ Tamtéž, s. 419.

⁶² VÚA – VHA, f. Vojenská prokuratura Praha I, k. 101, obžalovací spis 194/36 Tikal Vilém, Předmět: Anna Tikalová, roz. Weberová, zločin vojenské zrady a Zpráva adresována Poštovnímu ředitelství v Praze dne 25. února 1936.

⁶³ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 418 – 419.

⁶⁴ NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940, sign. T 564/31, Záznam o zatčení, fol. 4 a Záznam o zadržení Ruth Tikalové a Viléma Tikala, fol. 1.

⁶⁵ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 418 – 419.

⁶⁶ NA, f. Ministerstvo vnitra I – Prezidium (f. 225), sign. 225-1316-4, Věc: Škpt. int. Vilém Tikal – zatčení, bez fol.

⁶⁷ Divisní proviantní sklad 10 byl vojenským úřadem intendantní služby. Nacházel se ve Zvolenu a podléhal velitelství 10. divize. Součástí skladu bylo velitelství skladu s hospodářskou správou a pomocnou četou, proviantní skladiště, pekárna a další odbočky divisního proviantního skladu s dislokací mimo sídlo velitelství. Major proviantnictva Adolf Kumpera zařízení velel od listopadu roku 1934 do pro něj osudného března 1936. FIDLER, *Encyklopedie*, s. 151.

ní aktivního důstojníka značně citlivý. Kumpera tak oficiálně nastoupil na služební cestu a zpravodajci po špatných zkušenostech z minulých dnů podnikli razantní kroky, aby se do tisku již nic nedostalo.⁶⁸

Neohlášení podezřelého chování svého švagra stálo majora Adolfa Kumperu osm měsíců života, ztrátu hodnosti a propuštění z vojska (NA Praha)

Major Kumpera při výslechu přiznal, že byl Lechmannem vybízen k vyzvědačství. Úřady pak na Lechmannovo podezřelé chování neupozornil, protože šlo o švagra. Zadržení a výslechům se nevyhnula ani Kumperova manželka a Lechmannova sestra Aloisie.⁶⁹ Dne 7. března byl Adolf Kumpera pro podezření ze zločinu neoznámení trestních podniků podle zákona na ochranu republiky umístěn do vyšetřovací vazby.⁷⁰ Aloisie Kumperová naopak putovala do zajišťovací vazby Policejního ředitelství v Praze.⁷¹

Hned po Tikalově zatčení se začaly prověřovat také adresy, na které získané zprávy odcházely. Za dvěma byli doposud neznámí příjemci ve Vídni (šlo o adresy Herminne Janouschek na adrese Myrthengasse 5 a Josefine Gatter na Witthauergasse 32). Jediná tuzemská, ta do Českých Velenic, pak před vyšetřujícími budila podezření již svým položením přímo na státních hranicích.⁷²

Bezpečnostní orgány se rozhodly jednat rychle. Dotazem na Četnické stanici v Českých Velenicích se podařilo zjistit, že Schwarzova rodina není považována ze státního hlediska za

⁶⁸ Vojenský historický archiv Bratislava (VHA Bratislava), f. Ministerstvo národní obrany, II. oddělení (Slovensko) (f. 55), sign. 55-9-5, Zpráva 2. oddělení HŠ MNO pro ZVV v Bratislavě ze 4. března 1936, fol. 46. Za poskytnutí materiálu děkuji Mgr. Mateji Medveckému, PhD. z Vojenského historického ústavu v Bratislavě.

⁶⁹ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 239.

⁷⁰ VHA Bratislava, f. Ministerstvo národní obrany, II. oddělení (Slovensko) (f. 55), sign. 55-9-5, Věc: Kumpera Adolf, mjr. prov. zavedení vyhl. řízení ze 7. března 1936, fol. 42.

⁷¹ Tamtéž, Věc: Adolf Kumpera, mjr. prov. vyzvědačství - sdělení z 9. března 1936, fol. 43.

⁷² ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-181-3, *Maďarské zpravodajství Díl II. – Maďarští zpravodajští důstojníci, poddůstojníci, úředníci a zaměstnanci se zpravodajskou funkcí v letech 1935–1937*, s. 138.

zcela spolehlivou. Všichni byli krátce sledováni a 1. března 1936 provedli příslušníci Zpravodajské ústředny v Praze spolu s vojenskými zpravodajci a za asistence místního četnictva ve Schwarzově hospodě razii.⁷³

Do zajišťovací vazby do Prahy tak putovali jak Anton Schwarz, tak všichni jeho synové Richard, František a Josef. Tímto je současně vyvrácena Ivanovova verze o tom, že k Tikalově zatčení došlo na základě zajištěné korespondence z československé schránky. Následným vyšetřováním československé orgány zjistily, že sedlár a čalouník německé národnosti Richard Schwarz byl již od roku 1932 vyzván k přijímání jisté korespondence na svoji adresu do Českých Velenic. Tu pak přenášel do přeshraničního Gmündu, kde ji v nových obálkách přeposílal jistému Franzi Richterovi na vídeňskou adresu Bankgasse 6. Zpravodajci již dobře věděli, kdo se pod kryptonymem Richter ukrývá, a že na adrese Bankgasse 6 sídlí maďarské vyslanectví (a funguje tam koneckonců do dnešních dnů). Richard Schwarz za tuto práci dostával paušálně tehdy velice slušných 500 Kč měsíčně.⁷⁴

Po tom, co se z Českých Velenic odstěhoval, převzal uvolněné „místo“ jeho otec Antonín Schwarz.⁷⁵ Nejstarší z rodu Schwarzů mimo dopisů přes hranice dopravoval také balíky. Ve výsledku hovořil, že jen ke konci roku 1935 mělo jít asi o čtyři větší zásilky obsahující jak různé spisy, tak blíže nespecifikované kovové součástky a plynový materiál. Do této nelegální, ale výdělečné činnosti starý Schwarz zapojil postupem doby také zbylé syny, Františka a Josefa. U Schwarze policie při domovní prohlídce navíc zajistila plynové masky⁷⁶, které ke své smůle nestihl do Vídně odeslat.⁷⁷

Vojenská rozvědka se mimo to snažila o podchycení Reichbauerových aktivit také přímo ve Vídni. Její možnosti na území cizího státu byly samozřejmě značně omezené. Někdy v roce 1935, zde jsme opětovně limitováni stavem pramenné základny, se zpravodajci rozhodli využít k narušení Reichbauerovy činnosti svého dlouholetého spolupracovníka Adolfa Püchlera⁷⁸ vystupujícího pod krycím jménem Medák. Nebylo to špatné rozhodnutí. Kosmopolitní Püchler disponoval výbornými předpoklady k tomu, aby do Reichbauerovy blízkosti skutečně pronikl. Sám v hlavním rakouském městě pracoval jako vedoucí pracovník pojišťovny Phönix a domluvil se bez jakéhokoli problému nejenom německy, ale taktéž maďarsky. Navíc patřil k veteránům první světové války pohybujícím se ve vídeňských kruzích bývalých válečníků.⁷⁹

⁷³ NA, f. Zpravodajská ústředna při Policejním ředitelství Praha (f. 200), sign. 200-324-47, Předmět: Antonín Schwarz a spol., zločin voj. zrady, bez fol. a Tamtéž, f. Zemský úřad Praha – Prezidium Zemského úřadu v Praze (f. 207), sign. 207-885-42, Věc: Schwarz Antonín a spol. z Českých Velenic (zpráva z 2. března 1936), fol. 8.

⁷⁴ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-181-5, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1936/1937, s. 379.

⁷⁵ Tamtéž, sign. 302-182-2, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1935/1936, s. 368 – 369.

⁷⁶ Dne 3. března 1936 byl policií zadržen Jindřich Traxler. Tento tajemník pražské firmy Horák, která se zabývala výrobou plynových masek, při výslechu přiznal, že do zahraničí poslal nejen informace o výrobě v podniku, ale také několik komponentů. Materiály předával jednak při svých častých návštěvách Rakouska, případně přes Schwarzovu přepážku v Českých Velenicích. Tamtéž, s. 431.

⁷⁷ Tamtéž, s. 366 – 368.

⁷⁸ HANZLÍK, Adolf Püchler, s. 7 – 11.

⁷⁹ NA, f. Sbirka různých osobních archivů (f. 550), sign. 550-82-3, Protokol s Adolfem Püchlerem z dubna 1948, fol. 58. V letech 1935–1937 byl Adolf Püchler hlášen k pobytu na adrese Mölker Bastei 3. Dostupné na: <<https://www.digital.wienbibliothek.at/periodical/structure/5311>> [cit. 2. února 2025].

Úředník poštovního ředitelství zrazoval republiku!

Sensační zatčení v budově poštovního ředitelství v Bratislavě. – Prozrazoval obsah důvěrných státních hovorů do zahraničí

—r— Bratislava, čtvrtek. K sensačnímu zatčení došlo včera dopoledne v Bratislavě. V budově poštovního ředitelství byl zatčen 38letý poštovní úředník František Tykač. Toto zatčení se uvádí v souvislost s vyšetřováním velké špionážní aféry, která se prováděla v těchto dnech v Komárně. Pokud bylo možno soukromými informacemi zjistit, je prý tento úředník usvědčován, že zrazoval obsah důvěrných důležitých státních telefonických hovorů do zahraničí. Tvrdí se, že tak činil přes Maďarsko, že však sloužil jiné zahraniční mocnosti sousedící s Československem. Vyšetřování špionážní aféry v Komárně se provádí dále a včera prý došlo k dvěma novým zatčením.

Navzdory přísnému informačnímu embargu pronikly určité informace z Tikalova případu do tisku. Mohly vážným způsobem ohrozit probíhající vyšetřování (NA Praha)

Podle Püchlerových poválečných výpovědí byl o realizovaných akcích proti Reichbauerovi informován také tehdejší československý vojenský atašé ve Vídni pplk. gšt. Rudolf Kučera.⁸⁰ O zapojení Kučerova úřadu do celé věci bohužel dochované prameny opětovně

Adolf Püchler neboli také agent Medák pracující pro československé vojenské zpravodajství ve Vídni (VÚA – VHA Praha)

mlčí. Na druhou stranu je nutné potvrdit, že úřad vojenského přidělence v Rakousku zaujímal specifické postavení v rámci zahraničních zpravodajských pracovišť a zabýval se informační činností jak proti Rakousku, tak proti Maďarsku.⁸¹

V lednu roku 1937 se na základě upozornění agenta Medáka podařilo zkontaktovat a získat ke spolupráci úředníka Policejního ředitelství ve Vídni Emila Haase. Haas byl vojenským zpravodajstvím evidován bez krycí značky pod prostým kryptonymem Emil.⁸² V únoru 1937 ho zpravodajci při schůzce v Bratislavě požádali o lustraci adres z Tikalovy špionážní kauzy. Agent se měl pokusit zjistit k uvedeným lidem co možná nejvíce, od osobních dat až po popis osoby, fotografie, rodinné a osobní poměry, styky a možné cesty do Československa. V případě možnosti se měl dokonce pokusit zachytit jejich korespondenci.⁸³

⁸⁰ NA, f. Sběrka různých osobních archivů (f. 550), sign. 550-82-3, Protokol s Adolfem Püchlerem z dubna 1948, fol. 59 a ABS, f. Hlavní správa rozvědky SNB – svazky, reg. č. 42948 I. S (arch. č. A-19849 I. S), Životopis Pal, fol. 49.

⁸¹ STRAKA, *Rekonstrukce*, s. 359.

⁸² Tamtéž, s. 121 – 122.

⁸³ VÚA – VHA, sb. Vojenské zpravodajství II, arch. č. 42343, Úřední záznam z 1. března 1937, fol. 1/1.

V květnu 1937 Haas vojenským zpravodajcům podal zprávu o adresátech, na které měl podle protokolu zasílat své zprávy Vilém Tikal. Osoby prolustroval s negativním výsledkem policejními záznamy, nicméně současně k dotyčným poskytl informace v podstatě jen potvrzující domněnku, že jde o schránky maďarské zpravodajské expozitury: „*Gatter Josefina, pensistka, nar. 19. VIII. 1864 ve Veroně, Itálie, do Maďarska příslušná, katolička, rozvedená, bydlí od 24. IX. 1928 ve Vídni XVIII., Witthauergasse 32. I. posch. dveře 6.*“ a „*Janouschek Hermine, vdova po hejtmanu, nar. 5. II. 1865 v Trenčíně ČSR, do Budapešti přísl., katolička, od 26. II. 1929 bydlí Viedeň VII, Myrthengasse 5, II. posch. dveře 9.*“⁸⁴ Podobně proběhlo šetření u adres, jež ve svých výpovědích na policii uvedl Lechmann. Vše shodné jako u Tikala – starší, či velmi staré dámy, často vdovy po důstojníkovi, všechny pak příslušné do Maďarska.⁸⁵

Emil Haas prokazoval vojenskému zpravodajství poměrně cenné služby. Jeho potenciál se ale nepodařilo naplno rozvinout. V létě roku 1937 ho spolu s Püchlerem pro podezření ze špionáže zadržela rakouská policie. Výše uvedené skutečnosti samozřejmě znamenaly konec Haasovy práce pro 2. oddělení HŠ MNO.⁸⁶

Přes různá úskalí, se kterými musela vojenská rozvědka zápasit v Rakousku, však sledování úřadu maďarského vojenského přidělence v Praze probíhalo dále. Josef Fořt, který se v dubnu roku 1936 dočkal povýšení do hodnosti štábního kapitána, se touto činností se svými agenty zabýval až do mnichovských událostí roku 1938.⁸⁷

Procesy u Krajského soudu trestního v Praze

V souvislosti s činností Františka Lechmanna bylo v několika procesech a u různých soudů souzeno množství osob. Hned z jara roku 1936 se Divizní soud v Praze zabýval případem Adolfa Kumpery, kterého nakonec 20. dubna odsoudil k nepodmíněnému trestu žaláře v trvání osmi měsíců, ztrátě vojenské hodnosti a k propuštění z vojska. Osudným se mu stalo, že na značně podezřelé chování svého švagra neupozornil vojenské úřady. Jeho manželku Aloisii Krajský soud trestní v Praze 17. února 1937 naopak všech vznesených obvinění zprostil.⁸⁸

Ve stejném procesu jako Kumperová, byla souzena taktéž Anna Tikalová s Františkem Lechmannem (a navíc jeho spolupracovníci – informátoři ze Zbrojovky v Brně).⁸⁹ Po přelíčení ve dnech 8. až 17. února 1937 senát uznal Annu Tikalovou, Františka Lechmanna a zámečníka z brněnského Králova Pole Rudolfa Beyera vinnými, přičemž Tikalovou odsoudil pro zločin vojenské zrady k trestu těžkého žaláře v trvání osmnácti let a k peněžitému trestu 20 000 Kč, Františka Lechmanna k doživotnímu trestu těžkého žaláře a k peněžitému trestu 2 000 Kč pro zločin dokonané vojenské zrady, spoluviny na vojenské zradě,

⁸⁴ Tamtéž, Úřední záznam z 10. května 1937, fol. 4/1 a 4/2.

⁸⁵ Tamtéž, Úřední záznam z 23. dubna 1937, fol. 2/3.

⁸⁶ Tamtéž, Dopis Adolfovi z 10. října 1937, fol. 9/1–9/3 a Österreichisches Staatsarchiv – Archiv der Republik (ÖStA–AdR), Bundeskriminalamt-Inneres, ZEST-Kartei Emil Haas (1891).

⁸⁷ ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-1-424, Protokol sepsaný s pplk. Josefem Fořtem dne 22. listopadu 1949, fol. 9.

⁸⁸ Tamtéž, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1936/1937, s. 244.

⁸⁹ Předmětný spis Krajského soudu trestního v Praze se bohužel nepodařilo dohledat. E-mailová zpráva ze dne 12. září 2025 od paní Mgr. Valerie Macháčkové ze Státního oblastního archivu v Praze.

Doživotní žalář za vojenskou zradu

V Praze 17. února. Senát krajského soudu trestního v Praze pro věci vojenské zrady odsoudil dne 17. února 1937 po osmidenním přelíčení za předsednictví soudního rady dr. Bernáška pro zločin vojenské zrady dva obžalované, a to jednoho k trestu těžkého žaláře na doživotí a k peněžitému trestu 2000 Kč, druhého do těžkého žaláře na 18 roků a k peněžitému

trestu 20.000 Kč s příslušným zostřením a ztrátou čestných práv občanských. Další jeden spoluobžalovaný byl odsouzen pro zločin neoznámení trestných podniků podle § 12 č. 1 odstavce 2 zákona na ochranu republiky do žaláře na 10 měsíců nepodmíněně a jiný obžalovaný pro týž trestný čin byl osvobozen. Žalobu zastupoval státní zástupce dr. Zitek. (Úředně.)

Celý případ byl československými bezpečnostními složkami považován za velice závažný. Tomu plně odpovídaly také vyměřené tresty (NA Praha)

pokusu svádění ke zločinu vojenské zrady a podvodu, a Rudolfa Beyera k desetiměsíčnímu žaláři pro zločin nepřekezení a neoznámení trestných podniků.⁹⁰ Aloisie Kumperová byla, jak již víme, obžaloby zproštěna, a trestní věc proti Angelinu Pechmannovi, tedy proti dalšímu ze společníků Františka Lechmanna z brněnské zbrojovky, vyloučili k samostatnému projednání.⁹¹

Jako znalci u soudu vystoupili zpravodajští důstojníci štábní kapitáni Emil Strankmüller a Václav Sláma.⁹² Navzdory Tikalově smrti byl celý případ 2. oddělením HŠ MNO stále posuzován jako velmi vážný s nedozírnými škodami pro obranu republiky. Vojenští znalci byli přesvědčeni o vcelku pravdivé a úplné Lechmannově výpovědi. Za významného hybatele k získání Tikala do služeb maďarské rozvědky pak považovali jeho manželku Annu, navzdory tomu, že Tikal ve svých výpovědích vzal veškerou vinu na sebe a zapojení svých příbuzných popíral.⁹³

Přímou vyzvědačskou činnost soud u Tikalové nemohl prokázat, nicméně měl za to, že o aktivitách manžela věděla a navíc usnadňovala spojení svého muže jak s Františkem Lechmannem, tak s Gottfriedem Reichbauerem z vídeňské zpravodajské expozitury. Tím se dle senátu s manželem spolčila k výzvědným účelům. S vážností celého případu se zapojením vojenských osob pak plně korespondovaly také velice přísné tresty.⁹⁴

Jak Anna Tikalová, tak František Lechmann, podali zmateční stížnost i odvolání proti výši trestu. Z dochovaných materiálů vyplývá, že Generální prokuratura navrhla jejich

⁹⁰ SOA Praha, f. Trestnice pro ženy Řepy, k. 147, fasc. 7294/1937, Tikalová Anna, Rozsudek Krajského soudu trestního sp. zn. Tk VII 2248/36-82, bez fol.

⁹¹ SOA Praha, f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fasc. St 3277/36, Zpráva Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 17. února 1937, bez fol. Krajský soud trestní v Praze po jednání odsoudil dne 27. ledna 1937 také členy československé „poštovní“ přepážky. Richard Schwarz byl odsouzen do těžkého žaláře na dvanáct roků a k peněžitému trestu 20 000 Kč, jeho otec Antonín ke stejnému trestu odnětí svobody a peněžitému trestu 12 000 Kč, Josef k těžkému žaláři na sedm let a k peněžitému trestu 7 000 Kč a poslední František k osmiměsíčnímu žaláři. ABS, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302), sign. 302-181-5, Maďarské zpravodajství díl II. Maďarští vyzvědači, agenti, informátoři, kurýři, osoby podezřelé z vyzvědačství pro Maďarsko a osoby, které se vyskytují v nějaké souvislosti s nimi za období roku 1936/1937, s. 378 – 379. Předmětný spis Krajského soudu trestního v Praze se bohužel nepodařilo dohledat. E-mailová zpráva ze dne 12. září 2025 od paní Mgr. Valerie Macháčkové ze Státního oblastního archivu v Praze.

⁹² Je určitou zajímavostí, že Tikalovy administrativní výpovědi učiněné bezprostředně po jeho zatčení netvořily součást soudních spisů. Vojenské zpravodajství je z důvodu přítomnosti značně citlivých informací, jejichž zveřejnění není v zájmu obrany státu, vedlo jako tajné. Ve spisech tak jsou k dispozici pouze obecné zpravodajské posudky.

⁹³ SOA Praha, f. Státní zastupitelství Praha, k. 215, fasc. St 3277/36, Vojenský znalecký posudek, bez fol.

⁹⁴ Tamtéž, Spis obžalovací sp. zn. St 3277/36 z 12. listopadu 1936, bez fol. Za poskytnutí materiálu děkuji PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D. z FF UP v Olomouci.

podání nevyhovět.⁹⁵ Nejvyšší soud v Brně pak skutečně jak zmatečnou stížnost, tak odvolání proti výši trestu u Lechmanna a Tikalové zamítl.⁹⁶

Nyní již nic nebránilo tomu, aby Anna Tikalová svůj trest nastoupila. Dne 4. srpna 1937 došlo k jejímu předání do Trestnice pro ženy v Řepích. Vězení měla opustit přesně ve 22 hodin a 15 minut 23. května roku 1954. Syn Vilém bydlel v době výkonu trestu matky, coby student reálného gymnázia, na Slovenské ulici v Praze a dcera Ruth v Bratislavě u svého strýce poštovního úředníka Františka Tikala.⁹⁷ Poručníci obou dětí se následně stala sestra Anny Tikalové Marie Weberová.⁹⁸

Po mnichovských událostech

Po konferenci v Mnichově dochází k razantní změně geopolitické situace. Československo přišlo o pohraniční území, stávající prezident Edvard Beneš byl nucen abdikovat a odejít do exilu. V nově nastavených podmínkách československá vláda vyhlásila 7. října 1938 rozsáhlou amnestii, která se netýkala pouze lidí odsouzených pro špionáž ve prospěch nacistického Německa, ale také pro odsouzené za spolupráci s maďarským zpravodajstvím. V následujících dnech a týdnech československá vězení opustilo velké množství takto amnestovaných. Anna Tikalová, které měl trest vypršet až v roce 1954, vězeňskou branou prošla 12. října 1938.⁹⁹ Rozhodnutím vlády jí byl prominut nejen trest odnětí svobody, ale také trest peněžitý.¹⁰⁰

Stejně jako na Tikalovou, čekala v nových poměrech svoboda také na Lechmanna. Ten ihned po propuštění odjel do Vídně. Stejně jako další více než milion osob, jež se „zasloužil“ o připojení území vytržených z Československa, tak také on obdržel Medaili na paměť 1. října 1938 (Medaille zur Erinnerung an den 1. Oktober 1938).¹⁰¹ V říjnu 1939 se pak vrátil do Brna, ale v únoru následujícího roku se opětovně odstěhoval do Vídně na adresu Schönbrunner Strasse 91. Do Brna se pravděpodobně již nikdy nevrátil.¹⁰² Zběžné poválečné šetření ze strany Státní bezpečnosti (StB) nepřineslo k jeho osobě žádné významnější poznatky a jeho další osudy zůstávají zahaleny tajemstvím.¹⁰³

⁹⁵ NA, f. Generální prokuratura Brno, fasc. 1576/37 g. p., k. 164a, Informace generálního prokurátora z 27. dubna 1937, bez fol.

⁹⁶ Tamtéž, Rozsudek Nejvyššího soudu v Brně sp. zn. Zm I 344/37 z 5. května 1936, bez fol.

⁹⁷ SOA Praha, f. Trestnice pro ženy Řepy, k. 147, fasc. 7294/1937, Tikalová Anna, Osobní spis trestanky, bez fol.

⁹⁸ Tamtéž, Dopis JUDr. Otakara Lankaše z 26. srpna 1937, fol. 11.

⁹⁹ Tamtéž, Osobní spis trestanky, bez fol.

¹⁰⁰ NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1941–1950, sign. T 971/2, Zpráva z 18. října 1938, fol. 8.

¹⁰¹ ABS, Kartotéka členů NSDAP, SA a držitelů medaile za zásluhy za 1. říjen 1938, Lechmann Franz, nar. 1889. Další informace dostupné na: <<https://www.vhu.cz/exhibit/nemecka-pametni-medaile-na-1-rijen-1938/>> [cit. 23. října 2025].

¹⁰² Tamtéž, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940, sign. L 695/3, Zpráva, fol. 18 a Archiv města Brna (AMB), f. Pobytová evidence občanů Brno 1918–1953 (f. Z1), Policejní přihlášky Františka Lechmanna z let 1928 – 1940. Za poskytnutí informací děkuji paní Mgr. Veronice Wihodové z Archivu města Brna.

¹⁰³ ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M), sign. 2M 13828, Věc: Lechmann František z Brna – pátrání po pobytu a jištění činnosti (3. únor 1947), fol. 82.

Na rozdíl od Lechmanna Anna Tikalová po propuštění zůstala v republice, kde se přihlásila k pobytu k sestře a současně poručnici svých dětí Marii Weberové do pražských Vinohrad. V lednu 1939 se spolu s dcerou a synem přestěhovala na adresu Barthouova (následně Mánesova) 50.¹⁰⁴ Po okupaci si všichni požádali o německou státní příslušnost, jež jim byla také přiznána.¹⁰⁵ Stejně jako Lechmann, tak i Tikalová obdržela Medaili na paměť 1. října 1938 a v dubnu 1939 navíc vstoupila do NSDAP.¹⁰⁶

V listopadu roku 1941 Tikalovi bydleli opět na Vinohradech, a to na Schwerinově (dříve Vinohradské) 172. Podle poválečného pátrání měla Anna Tikalová asi dva týdny před vypuknutím povstání opustit Prahu a bez řádného odhlášení odjet se svými věcmi do Kolečovic, do obce vzdálené asi deset kilometrů od Rakovníka, jež se od podzimu roku 1938 nacházela v zabraném území. Poslední záznam je u Tikalové zcela formálně datován k 5. květnu 1945 s poznámkou, že jmenovaná „*před revolucí zmizela*“.¹⁰⁷ U jejího syna Viléma je k témuž dni uvedena noticka: „*byl voják, v dubnu 1945 odjel na frontu*“.¹⁰⁸

Další informace pocházejí z roku 1947. Podle nich se Vilém Tikal coby německý voják údajně nacházel v zajetí ve Francii. O životě Anny Tikalové za Protektorátu toho bohužel mnoho nevíme. Podle poválečného šetření se starala pouze o svoji domácnost, k Čechům se chovala přátelsky, nikomu nevyhrožovala a ani nenosila nacistické odznaky.¹⁰⁹

Tikalova dcera Ruth, která se v průběhu okupace vdala a přijala též manželovo příjmení Ruhene (někdy též Ruhenne), se v únoru roku 1945 přestěhovala do holešovické ulice Malá Šternberkova a podle dochovaných materiálů měla pracovat u Německého červeného kříže. Od září roku 1945 pak byla v Praze vedena jako nevěstná, nebo alespoň tak hovoří údaje z její policejní pobytové přihlášky.¹¹⁰

Torzovitými informacemi disponujeme k otci a bratrům Viléma Tikala. V případě otce je informační deficit nejmarkantnější. I když uvedené již značně přesahuje rámec předložené studie, můžeme alespoň uvést, že Vilémův bratr, jinak též poštovní úředník František Tikal, krátce po mnichovských událostech opustil Bratislavu a odjel spolu s manželkou na území odstoupené severní Moravy, kde údajně pracoval na poštovním úřadě v Šumperku. Spolu se svou ženou ale bydlel v nedaleké Rudě nad Moravou, kde hned v prosinci 1938 také vstoupil do nacistické strany NSDAP.¹¹¹

Po Tikalově odchodu ze Slovenska byla v jeho bývalém bratislavském bytě novým nájemníkem navíc objevena zařízení i úpravy elektrických rozvodů, které podle policie vážně nasvědčovaly provozu vysílací stanice. Podezření zesilovala i skutečnost, že František Ti-

¹⁰⁴ NA, f. Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, přihláška k pobytu Viléma Tikala, nar. 1895.

¹⁰⁵ Archiv hlavního města Prahy (AHMP), f. Malý dekret (f. 36), sign. 36-59347, 36-59348 a 36-59349, Výpis ze žádosti o přiznání německé státní příslušnosti za okupace, bez fol.

¹⁰⁶ ABS, Kartotéka členů NSDAP, SA a držitelů medaile za zásluhy za 1. říjen 1938, Tikal Anna, nar. 1897.

¹⁰⁷ ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M), sign. 2M 12491, Věc: Osoby odsouzené před okupací pro zločiny podle zákona na ochranu republiky z 24. listopadu 1947, fol. 9 a NA, f. Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, přihláška k pobytu Viléma Tikala, nar. 1895.

¹⁰⁸ Tamtéž, přihláška k pobytu Viléma Tikala, nar. 1921.

¹⁰⁹ ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M), sign. 2M 13828, Věc: Anna Tikalová – pátrání po pobytu a zjištění činnosti (leden 1947), fol. 86.

¹¹⁰ Tamtéž, přihláška k pobytu Ruth Tikalové, nar. 1922 a ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M), sign. 2M 13828, Věc: Anna Tikalová – pátrání po pobytu a zjištění činnosti (leden 1947), fol. 86.

¹¹¹ NA, f. Zpravodajská ústředna při Policejním ředitelství Praha (f. 200), sign. 200/T-10/22, Věc: František Tikal, podezřívá z vyzvědačstva (30. listopad 1938), bez fol. a ABS, Kartotéka členů NSDAP, SA a držitelů medaile za zásluhy za 1. říjen 1938, Tikal Franz, nar. 1897.

kal platil v uvedené oblasti za profesního odborníka. Vzhledem k tehdejší politické situaci však žádné další šetření neproběhlo.¹¹²

O činnosti Viléma mladšího bratra Bedřicha za okupace nemáme žádné informace, jen to, že žil na Liberecku, tedy na území zabraném Německem po konferenci v Mnichově. Hned po osvobození v roce 1945 došlo k jeho zatčení a vyšetřování, nicméně se mu nepodařilo nic prokázat a byl tak propuštěn na svobodu. Nadále pracoval jako zubní technik a podle policie udržoval příhraniční kontakty se svou manželkou, jež byla před tím z Československa odsunuta do ruské okupační zóny. Podle dochovaných hlášení v lednu roku 1948 Bedřich Tikal s největší pravděpodobností nelegálně překročil hranice za svoji ženou do Německa.¹¹³

Poslední zmínky o nejbližší Tikalově rodině nacházíme opětovně v Archivu bezpečnostních složek, když se počátkem 60. let StB pokoušela o získání Tikalovy dcery Ruth Burhene ke spolupráci. Ruth měla tou dobou již občanství Německé spolkové republiky a bydlela spolu s manželem Wolfem Burhene v Bonnu.¹¹⁴ Materiály přináší také kusé informace k Tikalově manželce Anně. Ta, jak již víme, krátce před osvobozením opustila z pochopitelných důvodů Prahu, a počátkem 60. let ji nacházíme u jejího syna Viléma v Mnichově.¹¹⁵

Vilém Tikal mladší, po tom co měl na jaře 1945 odejít jako voják na frontu, se do Československa již nevrátil. Usadil se v Mnichově, kde údajně pracoval v soukromé detektivní agentuře. Podle zjištění StB dojížděl poměrně často do Československa, především do Českých Budějovic a do Prahy. V souvislosti s tím ho také tajná policie rozpracovávala coby potenciálního spolupracovníka. V květnu roku 1966 ale navštívil Československo naposledy a podle zprávy z roku 1976 byly snahy o jeho získání za spolupracovníka ukončeny.¹¹⁶ Další osudy Tikalových blízkých příbuzných nejsou v současnosti autorovi známy.

Závěrem

Československé bezpečnostní složky musely ve 30. letech čelit koordinovanému zpravodajskému náporu nejenom ze strany nacistického Německa, ale také horthyovského Maďarska. Maďarská zpravodajská služba se při budování informačních sítí proti Československu nezaměřovala pouze na svou početnou a poměrně radikalizovanou menšinu, jak to činilo například Německo, ale vsadila ještě na jeden systém. Zahájila cílené tipování osob z řad bývalých příslušníků R-U branné moci, kterých se v nástupnických státech bývalé monarchie včetně Československa ve všech profesních sférách nacházelo zajímavé množství.

Poválečná ztráta společenského a profesního postavení způsobená rozpadem habsburského císařství, často osobní a profesní krize s jistým sentimentem po bývalé monarchii u mnoha těchto jedinců zapříčinila náchylnost k informační činnosti proti systému, který z jejich pohledu za rozpad tzv. starých pořádků mohl.

¹¹² NA, f. Zpravodajská ústředna při Policejním ředitelství Praha (f. 200), sign. 200/T-10/22, Vec: František Tikal, podezřivý z vyzvědačstva (30. listopad 1938), bez fol.

¹¹³ ABS, sb. Sbirka starých svazků a dotazníků (sb. S/D), arch. č. S-1434 LB, Zpráva z 3. února 1948, fol. 1 a 3.

¹¹⁴ ABS, f. Tzv. svazkové agendy, Operativní agenda rozvědky – Hlavní správa rozvědky SNB, svazek reg. č. 10079, Vec: Akcia Přítelkyně – návodka, fol. 1.

¹¹⁵ Tamtéž, Memorandum – Typ Přítelkyně, fol. 64.

¹¹⁶ Tamtéž, f. Tzv. svazkové agendy, Operativní agenda kontrarozvědky (svazky tajných spolupracovníků), svazek arch. č. 678747 MV, Klotzová Eva – výsledek prověrky, fol. 6–7.

Jistým paradoxem může být, že řada bývalých vojáků a důstojníků R-U armády po vzniku Československa přešla do služeb armády nově vzniklého státu. Tito pak po zpravodajské stránce bezesporu disponovali zajímavými zpravodajskými možnostmi a maďarská rozvědka měla na jejich získávání enormní zájem. Scénář při jejich rekrutaci býval nadmíru jednoduchý. Na základě dostupných schematismů československé branné moci, které poskytovaly dobrý přehled o služebním zařazení jednotlivých vojenských gážistů, příslušníci maďarského zpravodajství natipovali vhodné jedince. V další fázi pak došlo k jejich přímému kontaktování, ať již například cestou příslušníka maďarské zpravodajské expozitury ve Vídni Gottfrieda Reichbauera (Roma), či přes některého spolupracovníka z jeho rozvětvené agenturní sítě.

Jedním z vážných špionážních případů se v roce 1936 stala kauza spojená se špkt. int. Vilémem Tikalem. Tikal patřil k bývalým příslušníkům R-U námořnictva, který po roce 1918 přešel do služeb československé armády. V jejích řadách ovšem závrtnou kariéru neudělal. V průběhu 30. let zastával pozici koncipienta u proviantnictva na ZVV v Užhorodu. V roce 1930 si sice svým způsobem polepšil, když došlo k jeho přemístění k ZVV v Praze, nicméně na svém služebním zařazení setrval. Na základě dochované materie bohužel nejsme schopni zcela odhalit přesné pohnutky, které Tikala vehnaly do „náruče“ maďarské rozvědky. Snad skutečně zapůsobila osobní a profesní nespokojenost, možná se oním nebezpečným katalyzátorem stala jeho manželka hlásící se k německé národnosti. S jistotou můžeme ale potvrdit, že vzhledem k hodnotě uvedeného a jeho služebnímu zařazení u pražského ZVV šlo o případ v situaci mezinárodně vyhrocených 30. let velice závažný.

Maďarský způsob budování tajné agentury, zvláště s přihlédnutím ke skutečnosti, že cílil na specifickou kategorii vojenských osob, a že získané informace byly na základě vzájemné spolupráce předávány zpravodajské službě nacistického Německa, považovali tehdejší současníci reprezentovaní důstojníky obranného zpravodajství jako obzvláště nebezpečný. Nejen vojenské zpravodajství následně muselo při odhalování a vyšetřování těchto případů vyvíjet enormní snahu. Plný rozsah činnosti maďarského (a samozřejmě také německého) zpravodajství nelze vzhledem k pramenným limitům plně zmapovat. Lze však mít za potvrzené, že se československým bezpečnostním složkám na vlastním území podařilo odhalit pouze zlomek z činnosti výše uvedených zpravodajských služeb.

M. VYHLÍDAL: UNGARISCHE SPIONAGE GEGEN DIE TSCHECOSLOWAKEI.
DER FALL DES STABSHAUPTMANNNS DER INTENDANTUR VILÉM TIKAL
(1895–1936)

Die vorliegende Studie befasst sich mit dem Spionagefall um Vilém Tikal (1895–1936), einen Offizier des Landesmilitärkommandos in Prag, der in den 1930er Jahren nachrichtendienstlich zugunsten des ungarischen militärischen Nachrichtendienstes tätig war. Der ungarische Nachrichtendienst betrieb eine gezielte Spionagetätigkeit gegen die Tschechoslowakei bereits seit dem Ende des Ersten Weltkriegs. In seiner Tätigkeit konzentrierte er sich nicht nur auf die ungarische Minderheit in der Tschechoslowakei, sondern auch auf ehemalige Angehörige der österreichisch-ungarischen Wehrmacht, von denen nach dem Zerfall der Monarchie eine beträchtliche Anzahl in den Nachfolgestaaten verblieb. Die gezielte Anwerbung von Personen aus dieser spezifischen Kategorie stellte für die Sicherheit der Tschechoslowakei ein schwerwiegendes Problem dar. Personen mit militärischer Erfahrung und Fachwissen, oftmals noch aktiv dienende, konnten dem ungarischen Nachrichtendienst äußerst wertvolle Informationen aus dem Umfeld der tschechoslowakischen Armee und der Rüstungsindustrie liefern.

Einen der schwerwiegendsten aufgedeckten Fälle ungarischer Spionage auf dem Territorium der Tschechoslowakei stellte der Fall des Stabshauptmanns der Intendantur Vilém Tikal dar. Der ehemalige Offizier der österreichisch-ungarischen Kriegsmarine, der nach 1918 in die tschechoslowakische Armee übernommen worden war, stellte sich Anfang der 1930er Jahre in den Dienst des ungarischen militärischen Nachrichtendienstes. Hinter seiner Anwerbung und Führung stand die Expositur der ungarischen militärischen Aufklärung, die zu dieser Zeit ihren Sitz in Wien hatte und von Gottfried Reichbauer (alias Roma) geleitet wurde. Die Brisanz des gesamten Falles lag vor allem in der dienstlichen Verwendung des Hauptakteurs beim strategisch bedeutsamen Landesmilitärkommando in Prag.

Der vorgelegte Text stellt in einem übergeordneten Rahmen die Aktivitäten des ungarischen militärischen Nachrichtendienstes dar, einschließlich der Spezifika seiner Tätigkeit, die er in der betreffenden Zeit gegen die Tschechoslowakei durchführte. Im Detail analysiert er den eigentlichen Spionagefall Vilém Tikal. Die Studie bietet zugleich einen Einblick in die Problematik der Aufdeckung feindlicher Spionage auf tschechoslowakischem Staatsgebiet sowie in die damit verbundene Tätigkeit der tschechoslowakischen Sicherheitsorgane und der Justiz bei deren Bekämpfung.

Die Studie stützt sich primär auf die Analyse von Quellen aus den Ermittlungen des gesamten Falls Tikal in den Jahren 1936–1937, die im Archiv der Sicherheitskräfte in Prag, im Nationalarchiv in Prag, im Militärgeschichtlichen Archiv in Bratislava sowie im Militärischen Zentralarchiv – Militärgeschichtlichen Archiv in Prag hinterlegt sind.

Souhrnný seznam pramenů a literatury/ List of references and literature

Primární prameny/ Primary sources

Archívy a archivní prameny/Archives and archives sources

Archiv bezpečnostních složek (ABS)

f. Hlavní správa rozvědky SNB – svazky;

f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (f. 302);

f. Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M);

f. tzv. svazkové agendy, Operativní agenda rozvědky – Hlavní správa rozvědky SNB; Kartotéka členů NSDAP, SA a držitelů medaile za zásluhy za 1. říjen 1938;

sb. Sbíрка starých svazků a dotazníků (sb. S/D).

Archiv hlavního města Prahy (AHMP)

f. Malý dekret (f. 36).

Archiv města Brna (AMB)

f. Pobyťová evidence občanů Brno 1918–1953 (f. Z1).

Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Hadtörténelmi Levéltár

f. Služební záznamy.

Národní archiv (NA)

f. Generální prokuratura Brno;

f. Ministerstvo vnitra I – Prezidium (f. 225);

f. Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva;

f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940;

- f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1941–1950;
- f. Sběrka různých osobních archivů (f. 550);
- f. Zemský úřad Praha – Prezidium Zemského úřadu v Praze (f. 207);
- f. Zpravodajská ústředna při Policejním ředitelství Praha (f. 200).

Österreichisches Staatsarchiv – Archiv der Republik (ÖStA–AdR)
f. Bundeskriminalamt-Inneres.

Státní oblastní archiv Praha (SOA Praha)
f. Státní zastupitelství Praha;
f. Trestnice pro ženy Řepy.

Státní okresní archiv Olomouc (SOKA Olomouc)
f. Jednotný národní výbor Olomouc – Okresní velitelství národní bezpečnosti (1900)
1945–1951 (f. M 2 – 12).

Vojenský historický archiv Bratislava (VHA Bratislava),
f. Ministerstvo národní obrany, II. oddělení (Slovensko) (f. 55).

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (VÚA – VHA)
f. Vojenská prokuratura Praha I;
sb. Kvalifikační listiny;
sb. Vojenské církevní matriky;
sb. Vojenské zpravodajství II.

Sekundární prameny/Secondary sources **Monografie a sborníky jako celek/Monographs**

FIDLER, Jiří – SLUKA, Václav. *Encyklopedie branné moci republiky československé 1920–1938*. Praha : Libri, 2006. 768 s. ISBN: 80-7277-256-2.

HARASZTI, György [ed.]. *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*. Budapest : Corvina Kiadó, 2007. 661 s. ISBN 978-963-13-5336-5.

HOLUB, Ota. *Souboj s Abwehrem*. Praha : Orbis, 1975. 251 s.

IVANOV, Miroslav. *Černý dostal mat*. Praha : Naše vojsko, 1967. 174 s.

KREISINGER, Pavel. *Brigádní generál Josef Bartík. Zpravodajský důstojník a účastník prvního i druhého československého odboje*. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2011. 187 s. ISBN 978-80-87211-55-7.

MORAVEC, František. *Špión, jemuž nevěřili*. Praha : Rozmluvy, 1990. 378 s. ISBN: 80-946352-42-9.

STRAKA, Karel. *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejích výsledků z let 1933–1939. Zpravodajské ústředí*. Praha : Vojenský historický ústav Praha, 2017. 423 s. ISBN 978-80-7278-709-8.

SZAKÁLY, Sándor. *A 2. vkf. osztály. Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945*. Budapest : Veritas, 2015. 271 s. ISBN 978-615-5465-61-1.

**Kapitoly v monografiách, studie a články/
Articles in Journals, Chapters in Monographs**

HANZLÍK, František – VYHLÍDAL, Milan. Adolf Püchler a jeho služba pro 2. (zpravodajské) oddělení Hlavního štábu. Příspěvek k činnosti československého vojenského zpravodajství před vypuknutím druhé světové války. In: *Historie a vojenství*, 2025, roč. LXXIV, č. 4, s. 4 – 19. ISSN 0018-2583.

KREISINGER, Pavel – VYHLÍDAL, Milan. Neznámá kapitola z dějin maďarské zpravodajské činnosti proti ČSR. Olomoucký špionážní případ kapitána v. v. Leopolda Katzerna a jeho synovce Wilhelma Katzera. In: *Historie a vojenství*, 2020, roč. LXIX, č. 4, s. 90 – 109. ISSN 0018-2583.

SZABOLCS, Szita. Ujszászy István tábornok pályafutása. In: *Múltunk - Politikatörténeti Folyóirat*, 2006, roč. 51, č. 2, s. 4–30. ISSN 2677-156X.

Paměti a nevydané rukopisy / Memoirs and manuscripts

FÁREK, František. *Z historie zpravodajské služby*. Praha: b. v., 1968.

Dopis Václava Kopačky Františku Havlovi z 30. listopadu 1968.

Internetové zdroje/Internet sources

«<https://www.digital.wienbibliothek.at/periodical/structure/5311>» [cit. 2. února 2025].

«<https://www.vhu.cz/exhibit/nemecka-pametni-medaile-na-1-rijen-1938/>» [cit. 23. října 2025].

O autorovi/ About the author

PhDr. Milan Vyhlídal, Ph.D.

Univerzita obrany, Kounicova 44, 662 10 Brno, Česká republika

e-mail: Vyhlidal.Milan@seznam.cz

<https://orcid.org/0000-0002-8799-732X>